

Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri

EU-formandskabssekretariat,
Internationalt og Nordatlanten
Den 12. marts 2025
FVM 427

SAMLENOTAT

1. Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EU) nr. 1308/2013, (EU) 2021/2115 og (EU) 2021/211 vedrørende styrkelse af landbrugernes position i fødevarerforsyningskæden
- Sagen er ikke på dagsordenen for rådsmøde (landbrug og fiskeri) den 24. marts 2024, men forventes vedtaget på et kommende rådsmøde
KOM (2024) 577

Side 2

NOTAT

1. **Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EU) nr. 1308/2013, (EU) 2021/2115 og (EU) 2021/2116 vedrørende styrkelse af landbrugernes position i fødevarerforsyningskæden** **KOM (2024) 577**

*Revideret genoptryk af grundnotat oversendt til Folketingets Europaudvalg den 20. januar 2025.
Ændringer er markeret i marginen.*

Resumé

Kommissionen har fremlagt forslag til forordning vedrørende styrkelse af landbrugernes position i fødevarerforsyningskæden. Ifølge forslaget må frivillige udtryk om landbrugsprodukter som "fair", "retfærdig" og "korte forsyningskæder" kun anvendes, hvis disse refererer til forhold, der kan styrke landbrugernes position. Forslaget indfører desuden obligatoriske skriftlige kontrakter ved overdragelse fra en producent til forarbejdningssled, distributør eller salgsled. Derudover foreslås en styrkelse af producentorganisationer og sammenslutninger af producentorganisationer og en udvidelse af forordningen om strategiske planers regler om støtte til frugt og grønt, herunder til unge landbrugeres investeringer. Forslaget vurderes ikke at berøre beskyttelsesniveauet i Danmark og i EU negativt.

Forslaget kan medføre statsfinansielle konsekvenser i forbindelse med håndhævelse og administrative omkostninger samt medføre administrative byrder for erhvervslivet. Regeringen støtter en styrket markedsorientering af den fælles landbrugspolitik med så få markedsforvridende tiltag som muligt. Regeringen finder det vigtigt, at forslaget tilgodeser andelsvirksomheder. Regeringen finder det endvidere vigtigt, at de administrative byrder begrænses, og at Kommissionen tilvejebringer en konsekvensanalyse af forslaget. Sagen er ikke på dagsordenen for rådsmødet (landbrug og fiskeri) den 24. marts 2025, men forventes vedtaget på et kommende rådsmøde.

Baggrund

Kommissionen har ved KOM (2024) 577 af den 10. december 2024 fremsendt forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EU) nr. 1308/2013, (EU) 2021/2115 og (EU) 2021/2116 med hensyn til styrkelse af landmænds position i fødevarerforsyningskæden. Forslaget er oversendt til Rådet i en dansk sprogdugave den 13. januar 2025.

Forslaget er fremsat med hjemmel i TEUF artikel 43 og skal behandles efter proceduren for den almindelige lovgivningsprocedure i TEUF artikel 294.

Sagen er ikke på dagsordenen for rådsmødet (landbrug og fiskeri) den 24. marts 2025, men forventes vedtaget på et kommende rådsmøde.

Formål og indhold

Forslaget er fremsat på baggrund af udfordringer, som landbrugerne i EU har oplevet i de seneste år på grund af stigende inputpriser og inflation, der påvirker landbrugeres omkostninger og indkomst. Der henvises i begrundelsen for forslaget til Ruslands invasion af Ukraine, covid-pandemien samt stigende udgifter for landbrugerne til at leve op til EU's bæredygtighedsstandarder. Forslaget skal blandt andet ses i lyset af et refleksionspapir, som Kommissionen præsenterede i marts 2024, hvori Kommissionen annoncerede, at den ville fremsætte forslag til at styrke landbrugernes position i fødevarerforsyningskæden. Ændringerne af forordning 1308/2013 om den fælles markedsordning består i en styrkelse af bestemmelserne om anvendelse af kontrakter, en styrkelse af producentorganisationer og sammenslutninger af producentorganisationer og endvidere en frivillig fødevarerinformation til forbrugerne om forhold, der

kan styrke landbrugernes position. Hertil kommer undtagelsesbestemmelser fra EU's konkurrenceregler i visse omstændigheder samt anvendelse af EU-midler til visse aktiviteter relateret hertil.

Med forslaget foreslås en ny bestemmelse om frivillig fødevarerinformation. Det foreslås, at "fair" og "retfærdig" eller lignende udtryk kun må anvendes om landbrugsprodukter, forudsat at disse udtryk bruges til at informere købere om eksisterende betingelser for tilrettelæggelse af produktion, distribution eller markedsføring, som bidrager til stabilitet og gennemsigtighed i landbrugernes relation til opkøbere i forsyningskæden og vedrører en retfærdig og rimelig afregning til landbrugeren. Det foreslås endvidere, at udtryk om "korte forsyningskæder" kun må anvendes, hvis udtrykket bruges til at informere købere om, at der er en direkte forbindelse mellem landbrugeren og den endelige forbruger af produktet, eller hvor der er tæt forbindelse og geografisk nærhed mellem landbrugeren og den endelige forbruger.

Anvendelse af disse udtryk er i dag reguleret i de generelle bestemmelser i fødevarerinformationsforordningen 1169/2013. Frivillig fødevarerinformation må ifølge fødevarerinformationsforordningen ikke vildlede forbrugeren, ikke være uklar eller forvirrende for forbrugeren og skal bygge på relevante videnskabelige oplysninger. Med forslaget foreslås der specifikke kriterier for anvendelse af disse konkrete frivillige udtryk.

De eksisterende bestemmelser i den fælles markedsordning om kontraktforhandlinger vedrørende mælk og mejeriprodukter ændres, således at kontrakter bliver obligatoriske og ikke som nu valgfri for medlemsstaterne at indføre regler om. Bestemmelsen udvides også til at vedrøre både mælk og mejeriprodukter og ikke som for indeværende kun mælk fra mælkeproducent til mejeri. Reglen foreslås også udvidet til at omfatte landbrugere, producentorganisationer og sammenslutninger af producentorganisationer på den ene side og mejerier, virksomheder og handlende på den anden side. Der kommer også en mulighed for medlemsstaterne til at fastsætte regler om, at andre end landbrugere, producentorganisationer og sammenslutninger af producentorganisationer, der leverer mælk og mejeriprodukter, kan være omfattet af kravet om kontrakter. Det er ikke helt klart, hvad der menes hermed. I øvrigt ligner reglerne de regler, der ændres i den fælles markedsordnings bestemmelser om kontraktforhandlinger i andre sektorer. Der foreslås bestemmelser om, at medlemsstaterne til brug for aktørernes kontraktindgåelse af afregningspriser kan udarbejde objektive kriterier baseret på standardiserede omkostningsberegninger.

På samme måde skal leverancer af alle andre landbrugsprodukter end mælk og mejeriprodukter og sukker (sukker er allerede omfattet af krav om obligatoriske kontrakter) være omfattet af obligatoriske kontrakter. Det sker ved tilpasning af den fælles markedsordnings bestemmelser om kontrakter, der nu er frivillige for medlemsstaterne. Som for mælk og mejeriprodukter skal medlemsstaterne indføre medieringsorganer, der skal håndtere tilfælde, hvor parterne ikke kan blive enige om kontrakterne. Kontrakterne skal fastsætte en pris enten statisk eller beregnet ud fra kriterier fastsat i kontrakten. Der foreslås bestemmelser om, at medlemsstaterne til brug for aktørernes kontraktindgåelse af afregningspriser kan udarbejde objektive kriterier baseret på beregninger af produktion eller fødevareræddikæden. De skal også omhandle mængden af produkter, der skal leveres, og kontrakternes varighed. Kommissionen kan fastsætte gennemførelsesretsakter herom.

Der er både for mælk og mælkeprodukter og andre produkter en række undtagelser for kravet om obligatoriske kontrakter. Det vedrører de tilfælde, hvor producenten leverer til et andelsselskab eller en producentorganisation, som vedkommende er medlem af, hvor købere er en mikrovirksomhed eller lille virksomhed, som defineret i Kommissionens henstilling 2003/361, hvor betaling og leverance sker samtidig, samt endeligt hvor der er tale om gratis udlevering, eller hvor produkterne ikke er i en stand, hvor de kan sælges.

Medlemsstaterne har desuden mulighed for at beslutte, at kontrakter ikke kræves i visse tilfælde. Det første tilfælde er, hvor købet er for et mindre beløb fastsat af medlemsstaterne, dog højst 10.000 euro. Det andet er, hvor det vedrører produkter, der er genstand for sæsonmæssige udsving i udbud og efterspørgsel eller fordærvelighed. Det tredje tilfælde er, hvor produkter er genstand for traditionel eller sædvanemæssig omsætning. Medlemsstaterne skal underrette Kommissionen om deres beslutninger herom.

Der foreslås desuden tilpasning af reglerne i den fælles markedsordning om producentorganisationer. Det fremgår af forslaget, at producentorganisationer eksplicit også kan omfatte økologiske produkter. Der indføres desuden en bestemmelse om, at producentorganisationer, der ikke er anerkendte, herunder andelselskaber, vil kunne udføre de samme foranstaltninger, der fraviger EU's konkurrenceregler i artikel 101, stk. 1 i TEUF som anerkendte producentorganisationer.

Endvidere vil sammenslutninger for producentorganisationer også kunne udføre de samme foranstaltninger som producentorganisationer, inklusive de der fraviger EU's konkurrenceregler i artikel 101, stk. 1 i TEUF. I givet fald må andelen af sammenslutningens andele af en givet medlemsstats produktion ikke overstige 33 pct. Vedrørende producentorganisationers vedtægter foreslås indføjet en bestemmelse om, at der skal være regler i vedtægterne, der giver medlemmerne mulighed for at føre demokratisk kontrol med foreningerne, inklusive regnskaber og budget.

Desuden udvides den eksisterende bestemmelse i den fælles markedsordning om, at producentorganisationer m.v. kan fravige EU's konkurrenceregler i artikel 101, stk. 1 i TEUF, til at omfatte små bedrifter primært familiebedrifter og til at tiltrække unge producenter og forbedre arbejdsforhold og arbejdssikkerhed på landbrugsvirksomheder og forarbejdningsvirksomheder. Endvidere ændres den fælles markedsordnings bestemmelser således, at der i perioder med alvorlig uligevægt på markederne kan ydes støtte fra EU's landbrugsreserve til aftaler og afgørelser indgået af producentorganisationer m.v. i forhold til bl.a. tilbagekøb, gratis uddeling af deres produkter, forarbejdning, privat oplagring, fælles salg fremstød og aftaler om kvalitetskrav, forudsat at sådanne aftaler og afgørelser ikke underminerer det indre markeds funktion. I den anledning foreslås Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/2116 (den horisontale forordning) tilpasset med henblik på at kunne yde sådan støtte.

Endvidere indeholder forslaget en ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/2115 (forordningen om strategiske planer). Ændringen vedrører støtte til frugt- og grøntsektoren i medfør af sektorinterventionerne. Her kan der ydes støtte til driftsprogrammer til producentorganisationer, herunder investeringer i materielle og immaterielle aktiver, der kan stilles til rådighed for medlemsvirksomhederne. Forslaget giver mulighed for en forhøjet støtte fra 50 pct. til 60 pct., hvis organisationsgraden blandt frugt- og grøntproducenter i en medlemsstat har været under 10 pct. baseret på produktionens størrelse i de tre foregående år, før driftsprogrammet blev iværksat. Det bliver desuden muligt at øge støtten fra 50 pct. til 60 pct., hvor målsætningen er planlægning af produktionen mv., koncentration af udbuddet mv. eller forbedring af konkurrenceevnen, og hvor interventionstypen er investering i materielle og immaterielle aktiver, der stilles til rådighed for en ung eller nyetableret producent. Det bliver endvidere muligt i driftsprogrammerne at hæve støtten fra 50 pct. til 70 pct. i tilfælde af ugunstigt vejr, naturkatastrofer og angreb af plantesygdomme og skadedyrsangreb.

Endelig foreslås en ændring af forordning (EU) 2021/2115, således at medlemsstaterne fra 2025 i forbindelse med ændring af deres strategiske planer inden for den fælles landbrugspolitik kan vælge at støtte interventioner i andre sektorer end biavl, frugt og grønt, vin, olivenolie og humle med op til 6 pct. af deres direkte støtte i stedet for de nuværende 5 pct. Det skal bemærkes, at "andre sektorer" omfatter en lang række produkter.

Kommissionen foreslår, at reglerne skal finde anvendelse 18 måneder efter offentliggørelsen i EU-tidende med undtagelse af den foreslåede artikel 88a, som skal finde anvendelse to år efter offentliggørelsen.

Formandskabets ændringsforslag

Formandskabet har fremlagt ændringsforslag til Kommissionens forslag, hvor de væsentligste ændringer er følgende:

- Ændring af definitionen af en ”kort” forsyningskæde, så definitionen dækker flere led i forsyningskæden.
- Ændring af kravet om mæglingsmekanisme vedrørende kontrakter, så medlemsstaterne skal sikre, at der er en mæglingsmekanisme tilgængelig for landbrugerne.
- Ændring af undtagelsesmulighed for kravet om brug af skriftlige kontrakter for mikro- og små virksomheder ved leverancer af mælk, hvormed medlemsstaterne kan kræve en skriftlig kontrakt for mikro- og små virksomheder.
- Tilføjelse af mulighed for at medlemsstaterne kan fastsætte krav om, at ikke-anerkendte producentorganisationer skal erklære, at de opfylder betingelser for at opnå mulighed for undtagelse af EU’s konkurrenceregler.

Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentets udtalelse foreligger endnu ikke. Forslaget behandles i Europa-Parlamentets Landbrugsudvalg, der er ledende udvalg.

Nærhedsprincippet

Forslaget er et led i gennemførelsen af den fælles landbrugspolitik, hvorfor nærhedsprincippet er tilgodeset.

Gældende dansk ret

Lov nr. 407 af 25. april 2023 om administration af den fælles landbrugspolitik m.v.

Konsekvenser

En vedtagelse af forslaget kan medføre behov for tilpasning af dansk lovgivning.

Forslaget om obligatoriske kontrakter forventes ikke umiddelbart at få EU-budgetvirkning, men de foreslåede muligheder for forøgelse af støtteloftet for støtte til frugt- og grøntsektoren vil potentielt kunne medføre øgede udgifter, hvis forøgelsen medfører øget anvendelse af ordningen, der ikke har faste tildelelser til medlemsstaterne, men en mulighed for støtte på normalt 4,1 pct. af den pågældende producentorganisations omsætning og således ikke nogen absolut øvre grænse. Det vil have nationale statsfinansielle konsekvenser eller administrative konsekvenser, da regler om obligatoriske kontrakter skal håndhæves nationalt, og der skal etableres medieringsorganer samt eventuel udarbejdelse af objektive kriterier til fastlæggelse af afregningspriser i kontrakter. Såfremt der bliver krav om tilsyn med kontraktudstedelser, vil det også få administrative omkostninger for myndighederne. Der skal i så fald føres kontrol hos opkøbsvirksomheder. Der vil være tale om en kontrol, der ikke udføres for indeværende. De samlede administrative omkostninger kan anslås til 2,25 mio. kr. pr. år. Såfremt de ovenfor nævnte muligheder for undtagelse fra reglerne om obligatoriske kontrakter muliggør, at reglerne kan anvendes i mindre omfang, vil omkostningerne blive langt lavere.

Den foreslåede bestemmelse om frivillig fødevareinformation forventes ikke at få statsfinansielle eller administrative konsekvenser, idet vurderingen af, hvorvidt udtrykkene ”fair” og ”retfærdig” samt ”korte forsyningskæder” er i overensstemmelse med de specifikke krav angivet i forslaget, ikke forventes at kræve flere ressourcer end dem, der skal anvendes i den nuværende vildledningsvurdering. De konkrete frivillige udtryk anvendes desuden ikke i nævneværdigt omfang på nuværende tidspunkt, og det forventes ikke, at forslaget vil medføre en større anvendelse af udtrykkene i fremtiden. Det bemærkes, at afledte nationale udgifter som følge af EU-retsakter som udgangspunkt afholdes inden for de berørte ministeriers eksisterende bevillingsramme, jf. budgetvejledningens bestemmelser herom.

Forslaget skønnes ikke at have væsentlige samfundsøkonomiske konsekvenser.

Forslaget vil formentlig i et vist omfang have erhvervsøkonomiske konsekvenser. Udarbejdelse og forhandling af kontrakter kan medføre udgifter for de involverede, hvor man ikke hidtil har anvendt kontrakter og muligheden for undtagelse fra kravet om obligatoriske kontrakter. Omkostningerne for virksomhederne forventes at være i form af øvrige efterlevelseseffekter og vil bestå i udgifter til udarbejdelse af kontrakter med leverandører for de virksomheder, der køber landbrugsprodukter af primærproducenter. Der er foretaget et skøn over antal primærproducenter, der leverer til ikke-andelsejede virksomheder, hvor man ikke i forvejen anvender kontrakter. Det kan dreje sig om op til 2.500 primærproducenter. Udgifter til udarbejdelse af kontrakter skønnes at kunne opgøres til op mod 9 mio. kr. i det første år. Det må antages, at udgifterne i efterfølgende år vil blive lavere. Omkostningerne bliver langt lavere, såfremt mulighederne for undtagelse fra reglerne om obligatoriske kontrakter muliggør, at reglerne kun skal anvendes i mindre omfang. Hertil kommer eventuelle udgifter til indholdsmæssig tilpasning af eksisterende kontrakter. Sådanne eventuelle midlertidige tilpasningsudgifter er ikke estimeret nærmere.

En vedtagelse af forslaget skønnes ikke at berøre beskyttelsesniveauet i Danmark og i EU.

Høring

Sagen har tidligere været i høring på høringsportalen, i § 2-udvalget (landbrug) og i Det Rådgivende Fødevareudvalgs EU-underudvalg.

Landbrug & Fødevarer støtter hensigten med Kommissionens forslag, men er stærkt skuffet over, at forslaget er udarbejdet uden forudgående konsekvensanalyse og uden hensyntagen til sektorernes behov i de enkelte lande. Derfor afviser Landbrug & Fødevarer Kommissionens forslag til målrettede ændringer af den fælles markedsordning for artikel 148 og artikel 168. Forslaget vil ikke opnå den tilsigtede effekt af styrkelse af landmændenes position i fødevarekæden, i stedet vil det føre til øget bureaukrati og unødvendige og byrdefulde regler frem for afbureaukratisering. Landbrug & Fødevarer mener, at valget om at aktivere artikel 148 og 168 bør forblive hos medlemsstaterne på grund af de strukturelle forskelle i de forskellige sektorer og blandt medlemsstaterne.

Landbrug & Fødevarer støtter løbende formålet med mælkepakkebestemmelserne i den fælles markedsordning og anerkender det pres, der kommer fra et volatilt verdensmarked, der i øjeblikket er udfordret af inflation, konflikter og post-pandemiubalancer. Landbrug & Fødevarer advarer mod at åbne mælkepakken, herunder den fælles markedsordnings bestemmelser om kontrakter og producentorganisationer, da det vil kunne omgå sit formål og effektivt svække mælkeproducenterne. Den eksisterende lovgivning af mælkepakken i den fælles markedsordning er en gennemprøvet ramme, der giver en god og samlet ramme til at sikre retfærdighed for landmændene i fødevareforsyningskæden. Frivillige aftaler om kontrakter er fortsat afgørende, da det advokerer for en markedsorienteret tilgang inden for mælke-sektoren. Landbrug & Fødevarer er derfor modstander af nye reguleringsinitiativer på EU-plan, som

bedst afgøres gennem decentraliseret beslutningstagning mellem mælkeproducenter og mejerier i medlemsstaterne.

Landbrug & Fødevarer fremhæver, at den eksisterende artikel 148 giver en minimumsbeskyttelse for dem, der ikke er medlemmer af et andelsselskab eller anden organisation, og samtidig respekteres den demokratiske andelsstruktur. Dertil bør produktionsomkostninger helt udelukkes. Der bør ikke gribes ind i landmændenes frihed til at etablere en forretningsmodel for aflønning baseret på markedsafkast eller for private mejeriselskaber. En øget rapportering af markedsinformation vil pålægge ekstra administration og være en ekstra byrde for landmændene. Landbrug & Fødevarer kan ikke se, hvilken merværdi der er for landmændene ved tilføjelse heraf. Prismodellen for andelsselskaber er fuldstændig gennemsigtig for dens ejere. At inkludere elementer af markeds- og omkostningsforhold i kontrakter vil underminere den forretningsmodel, som landmændene i andelsselskaberne er blevet enige om. Derudover har det potentiale til at underminere andelsselskabet i stedet for at give dem muligheden for at handle på markedsvilkår, hvor prisen bliver fastsat. Andelsvedtægter er anerkendt som et fuldt ud lige alternativ til individuelle juridiske kontrakter og griber ikke ind i landmændenes frihed til at etablere en forretningsmodel baseret på vederlag på markedsafkast.

Desuden påpeger Landbrug & Fødevarer vigtigheden i, at andelsselskaber, producentorganisationer mv., som har en intern demokratisk struktur, er undtaget fra de betingelser og krav, der er fastsat i artikel 148, stk. 4 (i), (ii), (iii) og (iv).

Dertil finder Landbrug & Fødevarer ændringerne til artikel 168 bekymrende. I Danmark har svineslagteribranchen et velfungerende system med frivillige kontrakter, og priserne fastsættes ugentligt ud fra den givne markedssituation. Ordningen bør derfor alene være frivillig for de enkelte medlemsstater at bruge eller lade være. Kommissionens forslag (stk. 4 stk. c (i) indeholder bl.a. krav om statiske priser uden at anføre hvad det betyder eller referencer til objektive indikatorer, produktionsomkostninger mv. I Danmark står det frit for den enkelte leverandør at vælge det slagteri, som de ønsker at lave aftale med. For andelsselskaber er der nogen bindingsregler, der skal overholdes, men det er landmændenes eget selskab, hvorfor Landbrug & Fødevarer undres over, at andelsselskaber overhovedet er omfattet af forslaget.

Landbrug & Fødevarer kan ikke, se at de foreslåede krav, som anført i artikel 168 (særligt stk. 4-8), på nogen måde kan bidrage til andet end mere bureaukrati og ekstra byrder for både leverandører og slagterier.

Landbrug & Fødevarer påpeger vigtigheden af fortsatte muligheder for at forhandle kontrakter og priser for sukkerroedyrkerne ikke forringes. Ydermere er det gældende for kartoffelstivelsessektoren, som består næsten udelukkende af velfungerende landmandsejede andelsselskaber, der fortsat bør have friheden til selv at indgå de nødvendige og nyttige kontrakter gennem deres vedtægter. Det er vigtigt, at andelsselskabers vedtægter anerkendes som et fuldt ud lige alternativ til individuelle juridiske kontrakter.

Dansk Erhverv er uforstående over for Kommissionens begrundelse for den manglende høring og konsekvensanalyse af forslaget, da Kommissionen allerede i marts 2024 i et refleksionspapir, bebudede en række foranstaltninger, der skulle styrke landmændenes position i fødevarerforsyningskæden, herunder en målrettet ændring af forordning (EU) nr. 1308/2013 og tilhørende forordninger om den fælles landbrugspolitik.

Dansk Erhverv har den grundlæggende holdning, at europæiske virksomheders retssikkerhed er afgørende for et velfungerende indre marked. Det er således i høj grad afgørende, at man forud for indførel-

sen af nye regler, sikrer sig, at man har fået al den information om de praktiske og økonomiske konsekvenser af den nye lovgivning, der er nødvendig for at kunne udarbejde lovtæksten under hensyntagen til alle relevante faktorer. Dansk Erhverv er derfor stærkt kritisk overfor, at Kommissionen på trods af 9 måneders betænkningstid undlader at gennemføre nogen form for forudgående høringsproces samt undlade at udarbejde en konsekvensanalyse af forslaget.

Det er ydermere efter Dansk Erhvervs opfattelse helt afgørende, at forslaget på ingen måde hverken begrænser eller forhindrer den frie konkurrence på det indre marked yderligere, herunder ved direkte eller indirekte at påvirke priser eller medføre flere eller øgede byrder for europæiske virksomheder.

I forhold til den ændrede artikel 88a om fakultative vilkår for kommercielle regler støtter Dansk Erhverv, at selvom medlemsstater kan have yderligere betingelser for disse definitioner, skal medlemsstaterne acceptere produkter, der bruger disse udtryk, hvis disse produkter er lovligt fremstillet eller markedsført i andre medlemsstater.

I forhold til de ændrede artikler 152 og 153 om producentorganisationer finder Dansk Erhverv det ikke umiddelbart klart, hvordan købere skal vide, at en gruppe landmænd er en legitim producentorganisation, hvis producentorganisationer ikke længere skal anerkendes af medlemsstaterne. Dansk Erhverv støtter, at detailhandlere og/eller grossister kan kontakte individuelle medlemmer af en producentorganisation direkte for at få oplysninger om bæredygtighed (f.eks. emissioner).

I forhold til de ændrede artikler 148 og 168 om kontraktuelle forhold fremhæver Dansk Erhverv, at forslaget medfører et obligatorisk krav om skriftlige kontrakter for salg omfattede landbrugsprodukter fra landmand og/eller producentorganisation til alle købere, herunder grossister og detailhandel. Kontrakten skal, ud over at være skriftlig, indgås på forhånd og indeholde oplysninger om en række specifikke punkter, herunder om pris, kvantitet og kvalitet, kontraktens varighed, tidspunktet for levering, betalingsbetingelser og procedure, arrangementer for afhentning/levering af produktet, samt regler gældende for force majeure.

Det er ydermere efter Dansk Erhvervs opfattelse helt afgørende, at forslaget på ingen måde hverken begrænser eller forhindrer den frie konkurrence på det indre marked yderligere, herunder ved direkte eller indirekte at påvirke de priser, som købere i landbrugs- og fødevarerforsyningskæden skal betale for de omfattede produkter. Priser – ligesom andre vilkår i aftaler – forhandles traditionelt på længere kontrakter end 6 måneder, hvilket giver sikkerhed for alle parter i fødevarerforsyningskæden, herunder i sidste ende for forbrugere, der dermed får en vis sikkerhed mod pludselige prisstigning, samt forsyningsvigt.

Dansk Erhverv støtter, at forslaget indeholder en række undtagelser fra ovennævnte krav, herunder hvis den første køber er en mikro- eller SMV-virksomhed, samt muligheden for nationale undtagelser ved bl.a. leveringer under 10.000 euro, sæsonbestemte varer samt varer med udbuds- og/eller efterspørgselsudsving. Medlemsstater kan i medfør af forslaget kræve, at kontrakter skal registreres forud for levering af produktet. Sådanne kontraktregistre findes allerede i nogle medlemsstater, f.eks. i Spanien, og skaber efter Dansk Erhverv forståelse en enorm administrativ byrde for detailhandlere og grossister, som har tusindvis af kontrakter. Dansk Erhverv kan derfor ikke støtte et sådant krav.

Dansk Erhverv finder det afgørende, at forordningsforslaget på ingen måde hverken begrænser eller forhindrer den frie konkurrence på det indre marked yderligere, herunder ved direkte eller indirekte at påvirke priser eller medføre flere eller øgede byrder for europæiske virksomheder, f.eks. ved krav om skriftlighed eller indførsel af kontraktregister.

DAKOFO finder, at flere af de foreslåede tiltag i forslaget om at ændre forordningerne (EU) nr. 1308/2013, (EU) 2021/2115 og (EU) 2021/2116 med henblik på at styrke landmændenes position i fødevareforsyningskæden vil have betydelig indflydelse på konkurrencedygtigheden og den generelle funktion af korn- og oliefrøsektoren, både set fra en sælgers og en købers perspektiv. Især indførelsen af en revisionsklausul vil have alvorlige konsekvenser for handel med fysiske og fremtidige afgrøder.

DAKOFO fremhæver, at indførelsen af en revisionsklausul vil underminere stabiliteten i korn- og oliefrøsektoren uden at forbedre EU-landmændenes position i forsyningskæden. Korn- og oliefrøhandlen er baseret på, at aftaler indgås i god tid, ofte flere måneder før levering. Landmænd sælger typisk deres afgrøder i etaper for at risikostyre deres produktion, og det samme gælder for downstream-aktører i forsyningskæden. Dette sikrer stabil forsyning og prissætning gennem hele året. DAKOFO finder, at den foreslåede regel, der giver producenterne ret til ensidigt at annullere kontrakter indgået mere end seks måneder før leveringsperioden, vil skabe usikkerhed i markedet. Købere, der allerede har forpligtet sig til videre levering, vil lide tab, da de ikke kan omgøre deres egne kontrakter. Faktisk eksisterer der allerede en mekanisme, hvor en part kan sikre sig muligheden for at opsiges en kontrakt, nemlig en "option"-kontrakt, som har en markedsbestemt pris. At tvinge handelspartnere til at acceptere en sådan ordning uden kompensation vil have alvorlige konsekvenser for priser og markedsdynamikker. Desuden vil en sådan revisionsklausul føre til kortere kontraktperioder og potentielt skubbe EU-handlere mod alternative leverandører uden for EU, hvor sådanne restriktioner ikke findes. Dette ville være en direkte ulempe for europæiske landmænd. Erfaringer fra Frankrig viser, at landets "Egalim"-lovgivning undtog korn- og oliefrøsektoren fra en sådan klausul, netop fordi sektoren afhænger af fremtidshandel og forwardkontrakter. DAKOFO anbefaler derfor, at revisionsklausulen fjernes fra forslaget.

I forhold til obligatoriske skriftlige kontrakter fremhæver DAKOFO, at handlen med korn og oliefrø allerede i vid udstrækning er baseret på skriftlige kontrakter, som beskytter begge parter. Standardkontrakter som GAFTA og FOSFA anvendes bredt i branchen og er udviklet af eksperter og jurister for at sikre retssikkerhed og fleksibilitet. Forslagets artikel 1, stk. 6, undtager små virksomheder fra kravet om skriftlige kontrakter, men DAKOFO mener, at også mellemstore virksomheder bør omfattes af denne undtagelse. Derudover kan nationale krav om kontraktindhold skabe udfordringer for det indre marked, særligt for handlende på tværs af landegrænser. At overlade definitionen af kontraktens indhold til medlemsstaterne kan skabe unødigt forskellighed og svække markedets funktionalitet.

I forhold til kontraktens elementer finder DAKOFO, at definitionen af kontraktens "varighed" i forslaget behøver afklaring. Hvis en kontrakt indgås i januar for levering i november, anses dette så som en kontrakt med en varighed på over seks måneder? Og hvis en kontrakt dækker to perioder, hvor den ene er under seks måneder og den anden over, hvordan vil revisionsklausulen så fungere? Desuden angiver forslaget, at kontrakter skal være indgået "inden levering". Dette bør defineres som "inden ejerskiftet", da det er almindelig praksis, at landmænd leverer afgrøder til en opkøber, uden at salget er gennemført. Mange landmænd har ikke tilstrækkelig lagerkapacitet og benytter derfor handlende som oplagringsmulighed, inden de beslutter sig for et salg. Forslaget bør tage højde for denne praksis for at undgå markedsforstyrrelser.

Forslaget indeholder bestemmelser om prissætning, men DAKOFO finder det uklart, hvordan disse krav harmonerer med EU's konkurrenceret. I praksis fastsættes prisen på korn- og oliefrømarkederne hovedsageligt gennem børser som Euronext i Paris. Desuden afhænger den endelige pris af individuelle faktorer som transport, forsikring og leveringsperiode, som forhandles direkte mellem parterne. EU's landbrugspolitik har udviklet sig i retning af større markedsorientering, og enhver regulering, der begrænser fleksibiliteten i prisdannelsen, risikerer at svække den europæiske sektors konkurrenceevne. Medlemsstaternes indblanding i kontraktfriheden og prisberegningen kan skabe en uheldig kobling mellem EU-markedet og internationale markedsmekanismer, hvilket vil skade sektorens robusthed.

Generelle forventninger til andre landes holdninger

Spørgsmålet om landbrugernes position i fødevarerforsyningskæden optager adskillige medlemsstater, og der er en høj grad af tilslutning til forslaget blandt medlemsstaterne, herunder introduktion af obligatoriske kontrakter i fødevarerforsyningskæden. Et mindre antal medlemsstater ønsker ligesom Danmark at fastholde, at obligatoriske kontrakter skal være op til medlemsstaterne. Nogle medlemsstater er kritiske overfor at ligestille ikke-anerkendte producentorganisationer med anerkendte producentorganisationer i relation til konkurrencereglerne, ligesom en del medlemsstater efterspørger afklaring af bestemmelsen om frivillig fødevarerinformation og brugen af ”fair” og ”retfærdig” eller lignende udtryk.

Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter en styrket markedsorientering af den fælles landbrugspolitik med så få markedsforvidende tiltag som muligt. Regeringen arbejder for, at landbrugssektoren styrkes gennem et velfungerende indre marked, og at der sikres lige konkurrencevilkår på tværs af medlemsstaterne. Det er vigtigt for regeringen, at det grundlæggende princip om aftalefrihed respekteres. Det er endvidere vigtigt for regeringen, at forslaget tilgodeser etablerede samarbejder mellem primærproducenter, som f.eks. i andelsejede virksomheder, idet andelsstrukturen er en måde at forbedre landbrugerens position i fødevarerforsyningskæden. Regeringen finder det desuden vigtigt, at de administrative byrder begrænses, og at Kommissionen tilvejebringer en konsekvensanalyse af forslaget

Regeringen finder det positivt, at der med forslaget skabes flere muligheder og incitamenter for producenterne til frivilligt at gå sammen i sammenslutninger, da det styrker deres position i fødevarerforsyningskæden. Regeringen finder det positivt, at forslaget forbedrer mulighederne for at yde støtte til unge landbrugere og gartneres investeringer.

Regeringen finder, at de gældende bestemmelser i fødevarerinformationsforordningen 1169/2011 om frivillig fødevarerinformation er tilstrækkelig, og at der ikke bør fastsættes specifikke regler for anvendelse af udtryk som ”fair” og ”retfærdig” og ”korte forsyningskæder”.

Regeringen finder, at anvendelse af skriftlige kontrakter ikke bør gøres obligatorisk, idet regeringen finder, at de eksisterende regler om skriftlige kontrakter er fuldt ud tilstrækkelige, og at det fortsat skal være op til medlemsstaterne at fastsætte nærmere regler herom. Regeringen finder det vigtigt, at producenter, der som medlem af en andelsvirksomhed leverer hertil, undtages fra krav om anvendelse af skriftlig kontrakt.

Regeringen er skeptisk over for lempelser af konkurrencereglerne og vil arbejde for at begrænse muligheden for at yde støtte fra landbrugsreserven til aftaler, der fraviger konkurrencereglerne i krisesituationer.

Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Sagen har været forelagt for Folketingets Europaudvalg den 24. januar 2025 forud for rådsmøde (landbrug og fiskeri) den 27. januar 2025, jf. samlenotat oversendt til Folketingets Europaudvalg den 16. januar 2025.

Der er oversendt grund- og nærhedsnotat til Folketingets Europaudvalg den 20. januar 2025.

Notaterne er ligeledes fremsendt til Folketingets Miljø- og Fødevarerudvalg.